

RÉTKÖZI MESE.

Ez a mese a közlő Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma kiadásában megjelenő mesekönyvének (Nyíri és rétközi mesék) egyik darabja. A mesetípus néhol ismeretes Magyarországon egyebütt is. Összehasonlító vizsgálatával N. P. Andrejev foglalkozott: Die Legende von Räuber Madej. FFC. 69. Helsinki. 1927.

EGYSZER volt egy szegény ember, aztán annak a szegény embernek volt egy felesége. Két lovával elment világot próbálni. És mielőtt el akart menni, felírt mindent, ami volt a háznál. És útnak indult. Azt nem írta fel, hogy a felesége otthon viselős volt. Hét év múlva majd ment hazafelé a szekérrel, nagyon meg volt rakva a szekér. Belement egy kis pocsolyába, ott elakadt a szekér és nem bírta kihúzni a ló. És odament egy nagyon fekete ember és azt mondta neki: «Mit adol, te szegény ember, ha kiemelem a szekeredet ebből a sárból?» Az ördög azt mondja: «Add nekem, amit nem írtál fel, amikor otthonról gyüttél el». Azt mondja a szegény ember: «No, jó van, neked adom». És mikor már közelednek a faluhoz, hát jön a felesége a hétéves kis gyermekkel. És aztán nagy gond ütött a fejére. És azt gondolta: «Ezt adtam az embernek, amiért kiemelte a sárból a szekeredet».

Mikor már megnőtt a gyerek, feladta az iskolába. Kijárta a gyerek mindet, hát feladta a felsőbb iskolákba, tanulni papnak. És mikor hazament a fiú az édesapjához, kérdezte: «Hát mért haragszik, édesapám, mindig?» Megmondta neki az édesapja, miért búsul mindég. «Én az ördögnek adtalak és vérszerződést csináltunk, hogy téged el fognak vinni az ördögök.» És azt mondta a fiú az édesapjának: «Sebaj, édesapám, nem baj ez». Fel is szentelték a fiút papnak és a fiú hazament és vett magához szenteltvizet meg egy korbácsot és azt mondta az édesapjának, ő megyen világot próbálni.

Oszt ment egy erdőbe, ott talált egy épületet és ott lakott egy ember. Azt úgy hívták, hogy Máté. S a porta körül volt kerítve 99 karóval. És azon a 99 karón volt 99 emberfej. És azt mondta a papnak Máté: «Hová mész, te pap?» A pap mondta: «Megyek a pokolba». Azt mondta neki Máté: «Kérdezd meg ott az ördögöktől, hogy miből van a Máté ágya?» És mendegélt a pap és talált egy állóvizet. A víz úgy elterjedt előtte, hogy semerre sem tudott menni. Kérdezte a paptól a víz: «Hová mész, te pap?» Azt mondta neki a pap: «Megyek a pokolba». Mondta neki a víz: «Kérdezd meg a pokolba az ördögötől, hogy mért nincs énbennem hal?» Mendegélt a pap tovább és talált

egy legelőn egy körtefát. És a körtefa úgy elterjedt előtte, hogy semerre sem tudott menni. És kérdezte a körtefa, hogy hová megyen? Mondta neki a pap: «Megyek a pokolba». Azt mondta neki a körtefa, kérdezze meg, mért nem terem ő rajta körte? Elért a pokolba. És éppen jött az ördög már érte, hogy el fogja vinni.

Azt mondja az ördög: «De jó fiú vagy te, nem is kellett érted menni». Azt mondja neki a pap: «Hát értem akartál elgyönni?» Hozzákezdte a szentelt vizet locsolni és a korbáccsal ütni. És azt mondta az ördög: «Vigyétek innen, vigyétek Luciferhez, hogy ne hányja rám a tüzet». A pap azt mondta: «Elmegyek én magam is, hol van Lucifer?» — «Ott van, a trónon ül Lucifer.» És elment oda és Lucifert is ütötte a korbáccsal és hányt rá a szentelt vizet. És Lucifer kérdezte: «Hun van az az ördög, aki őtet megvette az apjától?» És odament az ördög: «Én vagyok az». Kérte tőle azt a vérszerződést, amit csináltak az apjával és az ördög nem akarta odaadni. Addig ütötte, verte őket, míg oda nem adták neki. Elment megnézni, hogy Máté ágya miből van. Hát a Máté ágya volt szegből, üvegből, beretvából, ollóból, kaszából és parázs tűzből. Megint kérdezte: «Itt és itt van ez a folyó, mért nincs benne hal?» Azt mondta neki az ördög, abba azért nincsen hal, mert még nem fult bele senki. És megint kérdezte, itt és itt van ez a körtefa, mért nem terem azon körte? Azt mondta neki az ördög, azért nem terem rajta körte, mert egy nagy üst arany van alatta.

És akkor elindult a pap hazafelé. Mikor odaért a körtefához, megkérdezte a fa, hogy mért nem terem rajta körte. És azt mondta a pap a fának, hogy azt mondta az ördög, mert egy nagy rézpondró van alatta. Azt mondja neki a körtefa: «Jaj, eljössz kiásni alólam, te pap, ha érkezni fogol?» A pap azt mondta: «El fogunk gyönni». És elindult megint hazafelé. Találkozott a vízzel. «Megkérdezted-e, pap, hogy mér nincs bennem hal?» Azt mondja neki a pap: «Megmondom, ha átengedel előre». A víz gondolkozott, átengedje-e, vagy ne? S utóvégre átengedte, mikor átért a pap és elszaladt egy nagy partra és akkor mondta meg: «Azért nincs benned hal, mert nem fult beléd senki se». Akkor a víz hozzákezdett áradni, habzott, folyt kegyetlenül a pap felé. Már annyira feláradt a víz, hogy a papnak is kötözködésig ért. Akkor aztán elment haza a pap. Mikor ment hazafelé, mondta Máténak, hogy miből van az ágya: szegből, üvegből, beretvából, ollóból, kaszából és parásztűzből. Azt mondta Máté: «Hogy kéne engem ettől feloldozni?» Mondta neki a pap, ad neki penitenciát, ha azt elvégzi, felfogja oldozni. Elkérte Mátétól a botot, amivel agyonütötte a 99 embert. És leszúrta neki a földre és azt mondta, a szájával hordjon rá térden vizet és mikor hozza a vizet, gondolatilag imádkozzék. És mikor megyen vissza vízért, akkor meg fennhangon imádkozzék.

Mikor már elment a pap haza, meg volt a nagyszerű multság. Az ördög nem vitte el a papot, hanem odaadta a vérszerződést. És soká

nagyidővel elment a pap és elindult az aranyat kiásni a körtefa alól. Mikor osztán ment, hát Mátéről el is feledkezett. Ott az erdőben nagyon jó szag volt. A kocsis mondja: «Tisztelendő úr, nem tetszik érezni, hogy valami jó szag van itten?» — «Szájj csak le, oszt keresd meg, mi van itt olyan jószagú.» És a kocsis hamarjában meg is lelte a körtefát, amire hordta Máté a vizet. Meg is számolta, hogy hány körte volt a fán. 99 körte volt. Mikor már akart elgyönni a fától, megpillant egy nagyon öreg embert. Nem ismerte fel, hogy ember-e? Nagy körmei voltak, nagy szőr volt rajta, a lába, ahogy térdelt, fel volt nőve egészen a hátába. És mikor odament a pap a körtefa alá, akkor látta, hogy Máté van a fa alatt. Odament és leterítette a hófehér zsebkendőjét a földre és mondta Máténak, hogy térdepeljen rá. És mikor Máté rátérdepelt, kérdezte, hogy sorolja el, hogy kik voltak, akiket agyonütött. És hogy sorolta, hogy kik voltak, úgy hullott a körte a fáról. És már kettőt nem akart kimondani, hát a kettő fenn is maradt. És mondta neki a pap, hogy vallja ki, azt a kettőt is, mert akkor nem lehet feloldani a bűneitől. «Hát, tisztelendő úr, mit tűröm-tagadom, az egyik az apám volt, a másik az anyám volt. És ekkor a 99 körte is hófehérnek váltott és hamuvá. És az öreg ember is hófehér hamuvá változott. És akkor az ember ment és vitte a zsebkendőjében a hófehér hamuvá változott körtéket meg Mátét. És mikor a körtefa mellé ért, letette a körtefa alá, hát az a 99 hamu 99 hófehér galambnak változott és Máté a századiknak. Akkor felrepültek a menyországba. És mikor kezdte kiásni a pap a körtefa alól az üst aranyat, mert akkor már a víz nem bántotta, mert hídon jártak a vízen. És mikor kiásta alóla az aranyat, látta a körtefa, hogy egy üst arany volt alatta. És azt mondta neki a körtefa: «Ha soha nem termett vón rajtam körte, akkor sem hagytam volna kiásni ezt az üst aranyat». Felrakta a pap az aranyat és elvitte haza. És otthon megint csináltak egy nagyszerű mulatságot az arany örömeire.

Mondotta *Fecák Gyula*, 14 éves, Balsán.

Közli: *Ortutay Gyula*.

CITERASDAL.

*Sehonnai citerázó vagyok én,
Éjjel-nappal búcsárdában iszom én,
A pecsenyém kenyérhéj, meg naprózsa,
Kerek az ég kibujdosok alóla.*

*Kibujdosok, nincsen az út lakaton,
De idezár egy fekete sírhalom,
A sírhalmot három Körös kerüli,
E világot szívem de keserüli.*

Számadó Ernő.